

VERENIGING ALGEMEEN NEDERLANDS (VAN), sedert 1978 nieuwe naam van de Vereniging voor Beschaafde Omgangstaal (VBO). Dat is de benaming van twee opeenvolgende verenigingen die ten doel hadden aan het A(B)N (afkorting van **Algemeen (Beschaafd) Nederlands**) in Vlaanderen een ruimere verbreiding te geven en het juiste Nederlandse taalgebruik te bevorderen.

Voorloper van beide verenigingen was de Vereeniging voor Beschaafde Nederlandsche Uitspraak (VBNU), die op 14 juni 1913 te Antwerpen werd opgericht. Op 24 juli 1913 had de eerste algemene vergadering plaats met als voorzitter **Antoon Jacob**, als secretaris **Eugène de Bock** en als raadsleden onder meer **Abraham Hans**, **Jozef Muls** en **August Borms**. Te Gent werd al spoedig een afdeling gevormd met onder meer **Jozef Goossenaerts**, **Oscar de Gruyter** en **Roza de Guchtenaere**. De vereniging gaf het tijdschrift *Mededeelingen van de VBNU* uit, waarvan drie nummers zijn verschenen (november 1913, februari en juli 1914). De nadruk lag bij de VBNU vooral op het "verspreiden van het goede woord", het Nederlands in zijn gesproken vorm met een beschaafde uitspraak. De activiteit werd door de Eerste Wereldoorlog afgebroken.

Het duurde tot november 1932, dat te Antwerpen een nieuwe vereniging werd opgericht met als naam Vereeniging voor Beschaafde Omgangstaal. De voorzitter was **Modest Lauwerijs**, ondervoorzitters **Morris de Ketelaere** en **Germaan Dewijze**. Sedert 1936 gaf ze een maandblad uit, waarin een rubriek "Spreek en Schrijf Weer Nederlandsch" werd verzorgd door Dewijze en waaraan **Constant Peeters** vaste medewerker was. In 1939 werd het maandblad een tijdschrift in klein octavo met als titel *Stijl en Volk* en met een ondertitel als een echt programma: "Orgaan van de VBO ter bevordering van den groei naar stijl in den privaten en openbaren levensvorm van ons Volk." Als hoofdredacteur fungeerde **Albert Jacobs**. De eerste VBO verdween bij het eind van de Tweede Wereldoorlog, mede doordat sommige bestuurders bij de collaboratie betrokken waren geweest.

De tweede VBO ontstond als direct gevolg van een studievergadering (Brussel 12 juli 1947) van het **August Vermeylenfonds** met vertegenwoordigers van het **Dauidsfonds** en het **Willemsfonds**, waarop de basis werd gelegd voor "een nieuw organisme, dat buiten alle politieke of filosofische bedoelingen in het Vlaamse land het spreken van de algemene omgangstaal zal bevorderen". De stichting had plaats op 13 maart 1948; het bestuur bestond uit **Willem Pée**, voorzitter, **Jozef Leenen**,

ondervoorzitter en Paul van de Velde, secretaris. In een oproep in december 1948 heette het: "De werkelijk levende nationale taal, het machtig natuurlijk bindmiddel tussen alle streken en standen is elders (namelijk in Nederland) als vanzelf tot stand gekomen: bij ons (in Vlaanderen) zal dat nog veel opzettelijke bemoeiing en inspanning vergen." Van 1951 af werd een eigen tijdschrift *Nu Nog* (sedert 1979 *Nederlands van Nu*) uitgegeven en in 1953 smolt de VBO samen met de inmiddels te Brussel opgerichte Vereniging voor Beschaafd Nederlands (voorzitter Everard Verachtert). Van toen af fungeerde mevrouw J. Dejaeger-Wolff als secretaresse. De statuten omschrijven het doel van de VBO als "de verbreiding van het algemeen Nederlands in de mondelinge omgang en in het algemeen de bevordering van het juiste taalgebruik".

In 1979 verscheen in *Nederlands van Nu* van de hand van Stijn Verrept een artikel "De derde fase in de ontwikkeling naar een algemene taal?". In een eerste fase kwam de overgang van een dialectische uitspraak naar een algemenere uitspraak, die aansluit bij de uitspraak van beschaafde kringen in Nederland. In een tweede fase was men in Vlaanderen bereid zich aan het woordgebruik en de zinsbouw van het normgebied in Nederland zo ver mogelijk aan te passen. In een nieuwe fase is de tijd gekomen om kritisch naar het taalgebruik in Noord en in Zuid te kijken, om elkaar te adviseren op grond van taalobservatie en om wat dieper in te gaan op de taalontwikkeling van het hedendaagse algemeen Nederlands (*Nederlands van Nu*, jg. 27 (1979), p. 1 en 4-12). Dat verklaarde meteen de naamswijziging van de VBO in VAN, met weglating van 'beschaafde', en van het tijdschrift *Nu Nog* in *Nederlands van Nu*.

De VAN organiseerde de ABN-veertiendaagse, van 1954 af de ABN-week en in de jaren 1980 een jaarlijkse Taaldag. In 1958 kreeg de VBO de mogelijkheid een Nederlands taalcongres te houden op de Brusselse **Wereldtentoonstelling** met als thema *Het Nederlands als communicatietaal in wereldverband* (zie Congresbochure, 1959). Met de steun van de Nederlandse Taalunie wordt om de twee jaar een taalcongres gehouden, telkens gewijd aan een aspect van het Nederlands en zijn gebruik.

Vertakt over afdelingen in alle Vlaamse provincies zet de VAN gevarieerde evenementen op het getouw: welsprekendheidstoernooien, declamatie-toernooien (bijvoorbeeld te Leuven, het **Herman Teirlinck**-toernooi te Brussel, het Jacob van Maerlanttoernooi te Brugge), vertelwedstrijden en taalquizen voor de jeugd, debatavonden, voordrachten voor personeel in de openbare diensten, werkgroepen voor het lager onderwijs, poëzieschrijfwedstrijden (Oost-Vlaanderen), spellingtesten, thans taaltesten (West-Vlaanderen), leesclubs en de tweejaarlijkse Gouden-Veerwedstrijd voor de beste verkoopbrief (Antwerpen) enzovoort. Afdeling Oost-Vlaanderen heeft een eigen tijd-

schriftje *Algemeen Nederlands en Onderwijs* met een vaste rubriek “Bijdragen over interessante woorden en uitdrukkingen”.

De VBO en VAN werden achtereenvolgens geleid door de voorzitters Pée, F.V. Vanacker, Jan de Mol, Frans Debrabandere en René Haeseryn, allen bekend door hun studies over het hedendaagse Nederlands.

De VAN onderhoudt nauwe betrekkingen met het Nederlandse genootschap Onze Taal. Door haar activiteit en inzonderheid door het permanente taaladvies ten behoeve van de leden, speelt de VAN een blijvende rol bij de bijscholing van de Vlamingen tot beoefenaars van de Nederlandse cultuurtaal in haar volle rijkdom.

ILLUSTRATIE(S), zie: taal.

RENÉ HAESERYN*